

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قانون تجارت
(نموداری)

تدوین: رضا بولاغی- حبیب‌ا... جمادی

انتشارات چتر دانش- ۱۳۹۷

مواد ۱۱ الی ۲۰ قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ ۱۲

باب اول: تجار و معاملات تجاری ۱۳

باب دوم: دفاتر تجاری و دفتر ثبت تجاری ۱۶

فصل اول: دفاتر تجاری ۱۶

فصل دوم: دفتر ثبت تجاری ۲۰

باب سوم: شرکت های تجاری ۲۲

فصل اول: در اقسام مختلفه شرکت ها وقواعد راجعه به آنها ۲۲

مواد ۱۱ الی ۳۰۰ قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۱/۲۴

۲۳

مبحث اول: شرکتهای سهامی ۲۴

بخش اول: تعریف و تشکیل شرکت سهامی ۲۴

بخش دوم: سهام ۳۷

بخش سوم: تبدیل سهام ۴۵

بخش چهارم: اوراق قرضه ۴۹

بخش پنجم: مجامع عمومی ۵۷

بخش ششم: هیأت مدیره ۷۰

بخش هفتم: بازرسان ۸۷

بخش هشتم: تغییرات در سرمایه شرکت ۹۲

بخش نهم: انحلال و تصفیه ۱۰۹

۱۲۱	بخش دهم: حساب‌های شرکت
۱۲۶	بخش یازدهم: مقررات جزایی
۱۳۶	بخش دوازدهم: مقررات مختلف مربوط به شرکت‌های سهامی
۱۵۱	مواد ۹۴ الی ۶۰۰ قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ ...
۱۵۲	مبحث دوم: شرکت با مسئولیت محدود
۱۵۹	مبحث سوم: شرکت تضامنی
۱۶۸	مبحث چهارم: در شرکت مختلط غیر سهامی
۱۷۴	مبحث پنجم: شرکت مختلط سهامی
۱۷۹	مبحث ششم: شرکت نسبی
۱۸۱	مبحث هفتم: شرکت‌های تعاونی تولید و مصرف
۱۸۲	فصل دوم: در مقررات راجعه به ثبت شرکتها و نشر شرکتنامه‌ها
۱۸۴	فصل سوم: در تصفیه امور شرکتها
۱۸۸	فصل چهارم: مقررات مختلفه
۱۹۱	باب چهارم: برات - فته طلب - چک
۱۹۱	فصل اول: برات
۱۹۱	مبحث اول: صورت برات
۱۹۲	مبحث دوم: در قبول و نکول
۱۹۵	مبحث سوم: در قبولی شخص ثالث
۱۹۶	مبحث چهارم: در وعده برات
۱۹۷	مبحث پنجم: ظهر نویسی

۱۹۸	مبحث ششم: مسئولیت
۲۰۲	مبحث هفتم: در پرداخت
۲۰۶	مبحث هشتم: تأدیه وجه برات به واسطه شخص ثالث
۲۰۷	مبحث نهم: حقوق و وظایف دارنده برات
۲۱۳	مبحث دهم: در اعتراض (پروتست)
۲۱۵	مبحث یازدهم: برات رجوعی
۲۱۷	مبحث دوازدهم: قوانین خارجی
۲۱۸	فصل دوم: در فته طلب (سفته)
۲۱۹	فصل سوم: چک
۲۲۵	فصل چهارم: در مرور زمان
۲۲۸	باب پنجم: اسناد در وجه حامل
۲۳۱	باب ششم: دلالی
۲۳۱	فصل اول: کلیات
۲۳۳	فصل دوم: اجرت دلال و مخارج
۲۳۵	فصل سوم: دفتر
۲۳۷	باب هفتم: حق العمل کاری (کمیسیون)
۲۴۳	باب هشتم: قرارداد حمل و نقل
۲۵۲	باب نهم: قائم مقام تجارتي و سایر نمایندگان تجارتي
۲۵۴	باب دهم: ضمانت
۲۵۶	باب یازدهم: در ورشکستگی
۲۵۶	فصل اول: در کلیات

فصل دوم: در اعلان ورشکستگی و اثرات آن	۲۵۶
فصل سوم: در تعیین عضو ناظر	۲۶۴
فصل چهارم: در اقدام به مهر و موم و سایر اقدامات اولیه نسبت به ورشکسته	۲۶۵
فصل پنجم: در مدیر تصفیه	۲۶۶
فصل ششم: در وظایف مدیر تصفیه	۲۶۷
مبحث اول: در کلیات	۲۶۷
مبحث دوم: در رفع توقیف و ترتیب صورت دارایی	۲۷۰
مبحث سوم: در فروش اموال و وصول مطالبات	۲۷۱
مبحث چهارم: در اقدامات تأمینیه	۲۷۳
مبحث پنجم: در تشخیص مطالبات طلبکارها	۲۷۳
فصل هفتم: در قرارداد ارفاقی و تصفیه حساب تاجر ورشکسته	۲۷۸
مبحث اول: در دعوت طلبکارها و مجمع عمومی آنها	۲۷۸
مبحث دوم: در قرارداد ارفاقی	۲۸۰
فقره اول: در ترتیب قرارداد ارفاقی	۲۸۰
فقره دوم: در اثرات قرارداد ارفاقی	۲۸۳
فقره سوم: در ابطال یا فسخ قرارداد ارفاقی	۲۸۵
مبحث سوم: در تفریغ حساب و ختم عمل ورشکستگی	۲۸۸
فصل هشتم: در اقسام مختلفه طلبکارها و حقوق هر یک از آنها	۲۹۲

مبحث اول: در طلبکارهایی که رهینه منقول دارند.....	۲۹۲
مبحث دوم: در طلبکارهایی که نسبت به اموال غیر منقول حق تقدم دارند.....	۲۹۳
فصل نهم: در تقسیم بین طلبکارها و فروش اموال منقول....	۲۹۵
فصل دهم: در دعوی استرداد.....	۲۹۷
فصل یازدهم: در طرق شکایت از احکام صادره راجع به ورشکستگی.....	۳۰۰
باب دوازدهم: در ورشکستگی به تقصیر و ورشکستگی به تقلب.....	۳۰۳
فصل اول: در ورشکستگی به تقصیر.....	۳۰۳
فصل دوم: در ورشکستگی به تقلب.....	۳۰۶
فصل سوم: در جنحه و جنایاتی که اشخاص غیر از تاجر ورشکسته در امر ورشکستگی مرتکب می‌شوند.....	۳۰۶
فصل چهارم: در اداره کردن اموال تاجر ورشکسته در صورت ورشکستگی به تقصیر یا به تقلب.....	۳۰۹
باب سیزدهم: در اعاده اعتبار.....	۳۱۰
باب چهاردهم: اسم تجارتي.....	۳۱۵
باب پانزدهم: شخصیت حقوقی.....	۳۱۶
فصل اول: اشخاص حقوقی.....	۳۱۶
فصل دوم: حقوق و وظایف و اقامتگاه و تابعیت شخص حقوقی.....	۳۱۶

باب شانزدهم: مقررات نهایی	۳۱۸
ضمائم	۳۲۱
قانون تجارت مواد ۲۱ الی ۹۳ مصوب (۱۳۱۱/۲/۱۳)	۳۲۱
مبحث اول: شرکت سهامی مصوب (۱۳۱۱/۰۲/۱۳)	۳۲۲
قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ با اصلاحات مصوب	۳۴۱
۱۳۷۲/۸/۱۱ و ۱۳۸۲/۶/۲	۳۴۱
قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی مصوب ۱۳۱۸	۳۵۴
مبحث اول: سازمان اداره تصفیه	۳۵۵
مبحث دوم: اقدامات تامینی اداره تصفیه	۳۵۷
مبحث سوم: دعوت بستانکاران	۳۵۹
مبحث چهارم: اداره اموال	۳۶۱
مبحث پنجم: رسیدگی به مطالبات	۳۶۲
مبحث ششم: تصفیه	۳۶۴
مبحث هفتم: تقسیم وجوه حاصله از فروش	۳۶۷
مبحث هشتم: خاتمه ورشکستگی	۳۶۸
مبحث نهم: مقررات مالی	۳۶۸
مبحث دهم: مقررات مخصوص	۳۷۰
درستنامه	۳۷۲

مرجع‌ها

- خوانندگان گرامی دقت داشته باشند که در بخش های مختلفی از کتاب در ذیل مواد قانونی ارجاعاتی مقرر گردیده اند که مرجع آن ارجاعات با توجه به شماره گذاری هایی که در متن صورت گرفته به قرار ذیل می باشند:
- مرجع ۱- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (کلیات، معاملات تجاری، تجار و سازماندهی فعالیت تجاری)، انتشارات سمت.
- مرجع ۲- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (شرکتهای تجارتي- جلد اول)، انتشارات سمت.
- مرجع ۳- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (شرکتهای تجارتي- جلد دوم)، انتشارات سمت.
- مرجع ۴- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد اول).
- مرجع ۵- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد دوم).
- مرجع ۶- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد سوم).
- مرجع ۷- کتاب حقوق تجارت دکتر حسن ستوده تهرانی (جلد چهارم).
- مرجع ۸- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (برات، سفته، قبض انبار، اسناد در وجه حامل و چک)، انتشارات سمت.
- مرجع ۹- کتاب حقوق تجارت دکتر ربیعا اسکینی (ورشکستگی و تصفیه امور ورشکسته)، انتشارات سمت.
- مرجع ۱۰- کتاب حقوق اسناد تجارتي دکتر کوروش کاویانی انتشارات میزان.
- مرجع ۱۱- کتاب آیین دادرسی مدنی دکتر عبدالله شمس (جلد سوم).
- مرجع ۱۲- کتاب جرائم علیه اموال و مالکیت دکتر حسین میر محمد صادقی، نشر میزان، چاپ سی ام، پاییز ۱۳۸۹.

راهنما

خوانندگان گرامی! لازم به یادآوری است که نشانه های درج شده در ابتدای هر ماده قانونی نشانگر درجه اهمیت ماده های ذکر شده می باشد. به طوری که مواد قانونی که دارای علامت می باشند از بیشترین درجه اهمیت نسبت به سایر مواد قانونی برخوردار هستند. که این مواد را ممتاز می نامیم و بدیهی است سایر مواد از لحاظ اهمیت آزمونی و کاربردی از اهمیت کمتری برخوردارند. به طوری که علامت های   در ابتدای سایر مواد قانونی به تدریج نشانگر درجه اهمیت خیلی مهم و مهم میباشند.

لازم به ذکر است آن دسته از مواد قانونی که در ابتدای آنها هیچ نشانه ای وجود ندارد از درجه اهمیت آزمونی و کاربردی پایین تری نسبت به سایر مواد قرار دارند.

**مواد ۱ الی ۲۰ قانون تجارت
مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳**

باب اول: تجار و معاملات تجاری

▣▣▣ ماده ۱- تاجر کسی است که

قرار $\left[\begin{array}{l} \text{- شغل معمولی خود را} \\ \text{- معاملات تجاری} \end{array} \right]$

بدهد.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۱۰۷ الی ۱۲۱ و ۱۷۲ الی ۱۸۱.

▣▣▣ ماده ۲- معاملات تجاری از قرار ذیل است:

(۱) $\left[\begin{array}{l} \text{- خرید یا} \\ \text{- تحویل} \end{array} \right]$ هر نوع مال منقول به قصد $\left[\begin{array}{l} \text{- فروش یا} \\ \text{- اجاره} \end{array} \right]$ اعم از

اینکه تصرفاتی در آن شده یا نشده باشد.

(۲) تصدی به حمل و نقل از راه $\left[\begin{array}{l} \text{- خشکی یا} \\ \text{- آب یا} \\ \text{- هوا} \end{array} \right]$ به هر نحوی که باشد.

(۳) هر قسم عملیات $\left[\begin{array}{l} \text{- دلالی یا} \\ \text{- حق العمل کاری (کمسیون) و یا} \\ \text{- عاملی و همچنین} \\ \text{- تصدی به هر نوع تأسیساتی که برای} \\ \text{- انجام بعضی امور ایجاد می شود} \end{array} \right]$

از قبیل $\left[\begin{array}{l} - \text{ تسهیل معاملات ملکی یا} \\ - \text{ پیدا کردن خدمه یا} \\ - \text{ تهیه و رسانیدن ملزومات و} \end{array} \right]$ غیره

(۴) $\left[\begin{array}{l} - \text{ تأسیس و} \\ - \text{ به کار} \\ - \text{ انداختن} \end{array} \right]$ هر قسم کارخانه مشروط بر اینکه برای رفع

حوادث شخصی نباشد.

(۵) **تصدی** به عملیات حراجی.

(۶) **تصدی** به هر قسم نمایشگاه‌های عمومی.

(۷) هر قسم عملیات $\left[\begin{array}{l} - \text{ صرافی و} \\ - \text{ بانکی} \end{array} \right]$

(۸) معاملات **برواتی** اعم از اینکه بین $\left[\begin{array}{l} - \text{ تاجر یا} \\ - \text{ غیر تاجر} \end{array} \right]$ باشد.

(۹) عملیات **بیمه** $\left[\begin{array}{l} - \text{ بحری و} \\ - \text{ غیر بحری} \end{array} \right]$

(۱۰) $\left[\begin{array}{l} - \text{ کشتی سازی و} \\ - \text{ خرید و فروش کشتی و} \\ - \text{ کشتیرانی} \left[\begin{array}{l} - \text{ داخلی یا} \\ - \text{ خارجی} \end{array} \right] \text{ و} \\ - \text{ معاملات راجعه به آنها.} \end{array} \right]$

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۶۷ الی ۱۰۶.

▣▣▣ ماده ۳- معاملات ذیل به اعتبار تاجر بودن متعاملین یا یکی از آنها تجارتی محسوب می‌شود:

(۱) کلیه معاملات بین

- تجار و
- کسبه و
- صرافان و
- بانک‌ها.

(۲) کلیه معاملاتی که

- تاجر با
- غیر تاجر

برای حوائج تجارتی خود می‌نماید.

(۳) کلیه معاملاتی که

- اجزاء یا
- خدمه یا
- شاگرد تاجر

برای امور تجارتی ارباب خود می‌نماید.

(۴) کلیه معاملات شرکت‌های تجارتی.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۱۲۲ الی ۱۳۴.

▣▣▣ ماده ۴- معاملات غیرمنقول به هیچ وجه تجارتی محسوب نمی‌شود.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۷۸ الی ۷۹.

▣▣▣ ماده ۵- کلیه معاملات تجار تجارتی محسوب است مگر اینکه ثابت شود معامله مربوط به امور تجارتی نیست.

باب دوم: دفاتر تجارتي و دفتر ثبت تجارتي

فصل اول: دفاتر تجارتي

▣ ماده ۶- هر تاجري به استثناء كسبه جزء مكلف است دفاتر ذيل يا دفاتر ديگري را كه وزارت عدليه به موجب نظامنامه قائم مقام اين

۱- دفتر روزنامه
 ۲- دفتر كل
 ۳- دفتر دارايي
 ۴- دفتر كپيه

دفاتر قرار مي دهد داشته باشد:

ر.ك مرجع ۱ صفحات ۱۸۲ الي ۱۹۹.

▣ ماده ۷- دفتر روزنامه دفتری است که تاجر باید همه روزه

- مطالبات و
 - ديون و
 - داد و ستد تجارتي و
 - معاملات راجع به اوراق تجارتي از قبيل
 - خريد و
 - فروش و
 - ظهرو نويسي

- واردات و
 - صادرات تجارتي خود را به هر اسم و رسمي كه
 باشد و
 - وجوهي را كه براي مخارج شخصي خود
 برداشت مي كند در آن دفتر ثبت نمايد.

ر.ك مرجع ۱ صفحه ۱۹۹.

□ **ماده ۸-** دفتر کل دفتری است که تاجر باید $\left[\begin{array}{l} - \text{ کلیه معاملات را} \\ - \text{ لااقل هفته‌ای} \\ - \text{ یک مرتبه} \end{array} \right.$

از دفتر روزنامه استخراج و انواع مختلفه آن را تشخیص و جدا کرده هر نوعی را در صفحه مخصوصی در آن دفتر به طور خلاصه ثبت کند.

ر.ک مرجع ۱ صفحه ۲۰۰.

□ **ماده ۹-** دفتر دارایی دفتری است که $\left[\begin{array}{l} - \text{ تاجر باید} \\ - \text{ هر سال} \end{array} \right.$ صورت

جامعی از $\left[\begin{array}{l} - \text{ کلیه دارایی منقول و} \\ - \text{ غیر منقول و} \\ - \text{ دیون و} \\ - \text{ مطالبات سال گذشته} \\ - \text{ خود را} \end{array} \right.$ به ریز ترتیب داده در آن دفتر

$\left[\begin{array}{l} - \text{ ثبت} \\ - \text{ و امضاء} \end{array} \right.$ نماید و این کار باید تا پانزدهم فروردین سال بعد انجام پذیرد.

ر.ک مرجع ۱ صفحه ۲۰۰.

□ **ماده ۱۰-** دفتر کپی دفتری است که تاجر باید کلیه

- مراسلات و
 - مخابرات و
 - صورت حساب‌های صادره
 خود را

در آن به ترتیب تاریخ ثبت نماید.

تبصره-۵ - تاجر باید کلیه مراسلات و مخابرات و صورت حساب‌های **وارد** را نیز به ترتیب تاریخ ورود مرتب نموده و در لفاف مخصوصی ضبط کند.

ر.ک مرجع ۱ صفحه ۲۰۱.

ماده ۱۱- دفاتر مذکور در ماده ۶ به استثنای دفتر کپیہ قبل از آنکه چیزی در آن نوشته شده باشد به توسط نماینده اداره ثبت (که مطابق نظامنامه وزارت عدلیه معین می شود) امضاء خواهد شد. برای دفتر کپیہ امضای مزبور لازم نیست ولی باید اوراق آن دارای نمره ترتیبی باشد. در موقع تجدید سالیانه هر دفتر، مقررات این ماده رعایت خواهد شد. حق امضاء از قرار هر صد صفحه یا کسور آن دو ریال و به علاوه مشمول ماده ۱۳۵ قانون ثبت اسناد است.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۲۰۱ الی ۲۰۳.

ماده ۱۲- دفتری که برای امضاء به متصدی امضاء تسلیم می شود باید دارای نمره ترتیبی و قیطان کشیده باشد و متصدی امضاء مکلف است صفحات دفتر را شمرده در صفحه اول و آخر هر دفتر مجموع عدد صفحات آنرا با تصریح به اسم و رسم صاحب دفتر نوشته با قید تاریخ امضاء و دوطرف قیطان را با مهر سربی که وزات عدلیه

برای این مقصود تهیه می‌نماید منگنه کند. لازم است کلیه اعداد حتی تاریخ با تمام حروف نوشته شود.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۲۰۱ الی ۲۰۳.

☐ ماده ۱۳ - کلیه

- معاملات و	}
- صادرات و	
- واردات	

دردفاتر مذکوره فوق باید به

ترتیب تاریخ در صفحات مخصوصه نوشته شود.

- تراشیدن و
- حک کردن و همچنین
- جای سفید گذاشتن بیش از آنچه که در دفترنویسی معمول است و
- در حاشیه و یا بین سطور نوشتن

ممنوع است و تاجر باید تمام آن دفاتر را

- از ختم هر سالی	}
- لااقل تا ۱۰ سال نگاه دارد.	

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۲۰۱ الی ۲۰۳.

☐☐ ماده ۱۴ - دفاتر مذکوره در ماده ۶ و سایر دفاتری که تجار برای امور تجاری خود به کار می‌برند در صورتی که مطابق مقررات این

قانون مرتب شده باشد

- بین تجار	}
- در امور تجاری	

سندیت خواهد داشت

و غیر این صورت فقط بر علیه صاحب آن معتبر خواهد بود.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۲۰۴ الی ۲۰۶.

☐ **ماده ۱۵-** تخلف از ماده ۶ و ماده ۱۱ مستلزم دوپست تا ده هزار ریال جزای نقدی است. این مجازات را محکمه حقوق رأساً و بدون تقاضای مدعی العموم می تواند حکم بدهد و اجرای آن مانع اجرای مقررات راجع به تاجر ورشکسته که دفتر مرتب ندارد نخواهد بود.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۲۰۶ الی ۲۰۷.

فصل دوم: دفتر ثبت تجاری

☐ **ماده ۱۶-** در نقاطی که وزارت عدلیه مقتضی دانسته و دفتر ثبت تجاری تأسیس کند

باید در مدت مقرر اسم تجاری اشخاصی که در آن نقاط به شغل تجارت اشتغال دارند اعم از (- ایرانی و - خارجی) به استثناء کسبه جزء

خود را در دفتر ثبت تجاری به ثبت برسانند و الاً به جزای نقدی از دوپست تا دو هزار ریال محکوم خواهند شد.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۱۸۲ الی ۱۹۶.

▣ **ماده ۱۷-** مقررات مربوط به دفتر ثبت تجارتي را وزارت عدليه با تصريح به موضوعاتي که بايد به ثبت برسد به موجب نظامنامه معين خواهد کرد.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۱۸۲ الی ۱۹۶.

▣ **ماده ۱۸-** شش ماه پس از الزامي شدن ثبت تجارتي هر تاجري

که مکلف به ثبت است بايد در کليه

{	- اسناد و
	- صورت حسابها و
	- نشریات خطی یا چاپی خود

در ايران تصريح نمايد که در تحت چه نمره به ثبت رسیده والا علاوه بر مجازات مقرر در فوق به جزای نقدي از دويست تا دوهزار ريال محکوم می شود.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۱۸۲ الی ۱۹۶.

▣ **ماده ۱۹-** کسبه جزء مذکور در اين فصل و فصل اول مطابق مقررات نظامنامه وزارت عدليه تشخيص می شوند.

ر.ک مرجع ۱ صفحات ۱۸۲ الی ۱۹۶.

باب سوم: شرکت‌های تجاری

فصل اول: در اقسام مختلفه شرکت‌ها و قواعد راجعه به آنها

۱۱۱ ماده ۲۰- شرکت‌های تجاری بر هفت قسم است:

۱. شرکت سهامی
۲. شرکت با مسئولیت محدود
۳. شرکت تضامنی
۴. شرکت مختلط غیرسهامی
۵. شرکت مختلط سهامی
۶. شرکت نسبی
۷. شرکت تعاونی تولید و مصرف

ر.ک مرجع ۲ صفحات ۷۹ الی ۹۴.

قانون اصلاحی قسمتی از قانون تجارت، مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴، مندرج در روزنامه‌ی رسمی شماره‌ی ۷۰۳۸ - ۱۳۴۸/۱/۱۲، در سید ماده و ۲۸ تبصره، حاکم بر شرکت‌های سهامی عام و خاص، جانشین مواد ۲۱ لغایت ۹۳ مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ شده است.

چون بر اساس ماده‌ی ۲۹۹ قانون اصلاحی مذکور: «آن قسمت از مقررات قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ مربوط به شرکت‌های سهامی که ناظر بر سایر انواع شرکت‌های تجاری می‌باشد نسبت به آن شرکت‌ها به قوت خود باقی است.»، لذا مواد ۲۱ لغایت ۹۳ نیز بعد از ماده ۶۰۰ آمده است.

مواد ۱ الی ۳۰۰ قسمتی از قانون تجارت
مصوب ۱۳۴۷/۱۱/۲۴

مبحث اول: شرکتهای سهامی

بخش اول: تعریف و تشکیل شرکت سهامی

▣ ماده ۱- شرکت سهامی شرکتهای است که:

- سرمایه آن به سهام تقسیم شده و
- مسئولیت صاحبان سهام، محدود به مبلغ اسمی سهام آنهاست.

ر.ک مرجع ۳۶ صفحه ۳۸.

▣ ماده ۲- شرکت سهامی

- شرکت بازرگانی محسوب می شود، ولو اینکه
- موضوع عملیات آن امور بازرگانی نباشد.

▣ ماده ۳- در شرکت سهامی تعداد شرکاء نباید از سه نفر کمتر باشد.

ر.ک مرجع ۳ صفحه ۲۵.

▣ ماده ۴- شرکت سهامی به دو نوع تقسیم می شود:

نوع اول - شرکتهایی که مؤسسين آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تأمین می کنند. این گونه شرکتهای، شرکت سهامی عام نامیده می شوند.

نوع دوم - شرکتهایی که تمام سرمایه آنها در موقع تأسیس منحصراً توسط مؤسسين تأمین گردیده است. این گونه شرکتهای، شرکت سهامی خاص نامیده می شوند.

تبصره ۵- $\left. \begin{array}{l} \text{در شرکت های سهامی عام} \Leftarrow \text{عبارت «شرکت سهامی} \\ \text{عام» و} \\ \text{در شرکت های سهامی خاص} \Leftarrow \text{عبارت «شرکت} \\ \text{سهامی خاص»} \end{array} \right\}$

باید $\left(\begin{array}{l} \text{قبل از نام شرکت یا بعد} \\ \text{از آن} \end{array} \right)$ در کلیه $\left(\begin{array}{l} \text{اوراق و} \\ \text{اطلاعیه ها و} \\ \text{آگهی های شرکت} \end{array} \right)$

به طور روشن و خوانا قید شود.

ر.ک مرجع ۳ صفحه ۱۵.

ماده ۵- در موقع تأسیس $\left(\begin{array}{l} \text{سرمایه شرکت های سهامی} \\ \text{عام} \Leftarrow \text{از پنج میلیون ریال و} \\ \text{سرمایه شرکت های سهامی} \\ \text{خاص} \Leftarrow \text{از یک میلیون ریال} \end{array} \right)$

نباید کمتر باشد.

در صورتی که سرمایه شرکت بعد از تأسیس به هر علت از حداقل مذکور در این ماده کمتر شود باید

$\left(\begin{array}{l} \text{ظرف یک سال} \\ \text{نسبت به افزایش سرمایه تا میزان حداقل مقرر اقدام به عمل آید} \\ \text{یا شرکت به نوع دیگری از انواع شرکت های مذکور در} \\ \text{قانون تجارت تغییر شکل یابد} \end{array} \right)$

و گرنه هر **ذینفع** می تواند انحلال آن را از **دادگاه صلاحیتدار** درخواست کند.

هر گاه قبل از صدور رأی قطعی موجب درخواست **انحلال** منتفی گردد **دادگاه** رسیدگی را **موقوف** خواهد نمود.

ماده ۶- برای تأسیس شرکت های سهامی **عام مؤسسين** باید اقلأ

- بیست درصد سرمایه شرکت را خود تعهد کرده و
 - لااقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی به نام
 «شرکت در شرف تأسیس» نزد یکی از بانک ها سپرده،

سپس اظهارنامه ای به ضمیمه طرح اساسنامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام که به امضای کلیه مؤسسين رسیده باشد

- در تهران ← به اداره ثبت
 شرکت ها و
 - در شهرستان ها ← به دایره
 ثبت شرکت ها

و در نقاطی که دایره ثبت شرکت ها وجود ندارد ← به اداره ثبت اسناد و املاک محل تسلیم و رسید دریافت کنند.

تبصره ۵- هر گاه قسمتی از تعهد مؤسسين به صورت غیر نقد باشد باید

- عین آن یا
 - مدارک مالکیت آن را
 - در همان بانکی که برای پرداخت مبلغ نقدی حساب باز شده است

تودیع و گواهی بانک را به ضمیمه اظهارنامه و ضمائم آن ← به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم نمایند.

ر.ک مرجع ۳ صفحات ۲۲ و ۳۷؛ ر.ک مرجع ۴ صفحه ۱۵۸.

□ ماده ۷- اظهارنامه مذکور در ماده ۶ باید با قید تاریخ به امضاء کلیه مؤسسين رسیده و موضوعات زیر مخصوصاً در آن ذکر شده باشد:

- ۱- نام شرکت.
- ۲- هویت کامل و اقامتگاه مؤسسين.
- ۳- موضوع شرکت.
- ۴- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیر نقد آن به تفکیک.
- ۵- تعداد سهام با نام و بی نام و مبلغ اسمی آن‌ها و در صورتی که سهام ممتاز نیز مورد نظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این گونه سهام.
- ۶- میزان تعهد هر یک از مؤسسين و مبلغی که پرداخت کرده‌اند با تعیین شماره حساب و نام بانکی که وجوه پرداختی در آن واریز شده است در مورد آورده غیر نقد تعیین اوصاف و مشخصات و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کیف آورده غیر نقد اطلاع حاصل نمود.
- ۷- مرکز اصلی شرکت.
- ۸- مدت شرکت.

□ ماده ۸- طرح اساسنامه باید با قید تاریخ به امضاء مؤسسين رسیده و مشتمل بر مطالب زیر باشد:

- ۱- نام شرکت.

- ۲- موضوع شرکت به طور صریح و منجز.
- ۳- مدت شرکت.
- ۴- مرکز اصلی شرکت و محل شعب آن اگر تأسیس شعبه مورد نظر باشد.
- ۵- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیر نقد آن به تفکیک.
- ۶- تعداد سهام بی نام و بانام و مبلغ اسمی آن‌ها و در صورتی که ایجاد سهام ممتاز مورد نظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این گونه سهام.
- ۷- تعیین مبلغ پرداخت شده هر سهم و نحوه مطالبه بقیه مبلغ اسمی هر سهم و مدتی که ظرف آن باید مطالبه شود ← که به هر حال از پنج سال متجاوز نخواهد بود.
- ۸- نحوه انتقال سهام با نام.
- ۹- طریقه تبدیل سهام با نام به سهام بی نام و بالعکس.
- ۱۰- در صورت پیش‌بینی امکان صدور اوراق قرضه، ذکر شرایط و ترتیب آن.
- ۱۱- شرایط و ترتیب افزایش و کاهش سرمایه شرکت.
- ۱۲- مواقع و ترتیب دعوت مجامع عمومی.
- ۱۳- مقررات راجع به حد نصاب لازم جهت تشکیل مجامع عمومی و ترتیب اداره آن‌ها.
- ۱۴- طریقه شور و اخذ رأی و اکثریت لازم برای معتبر بودن تصمیمات مجامع عمومی.

- ۱۵- تعداد مدیران و طرز انتخاب و مدت مأموریت آنها و نحوه تعیین جانشین برای مدیرانی که فوت یا استعفا می‌کنند یا محجور یا معزول یا به جهات قانونی ممنوع می‌گردند.
- ۱۶- تعیین وظایف و حدود اختیارات مدیران.
- ۱۷- تعداد سهام تضمینی که مدیران باید به صندوق شرکت بسپارند.
- ۱۸- قید اینکه شرکت یک بازرس خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت مأموریت بازرس.
- ۱۹- تعیین آغاز و پایان سال مالی شرکت و موعد تنظیم ترازنامه و حساب سود و زیان و تسلیم آن به بازرسان و به مجمع عمومی سالانه.
- ۲۰- نحوه انحلال اختیاری شرکت و ترتیب تصفیه امور آن.
- ۲۱- نحوه تغییر اساسنامه.

ر.ک مرجع ۳ صفحه ۱۸.

▣ ماده ۹- طرح اعلامیه پذیره‌نویسی مذکور در ماده ۶ باید مشتمل

بر نکات زیر باشد:

- ۱- نام شرکت.
- ۲- موضوع شرکت و نوع فعالیت‌هایی که شرکت به منظور آن تشکیل می‌شود.
- ۳- مرکز اصلی شرکت و شعب آن در صورتیکه تأسیس شعبه مورد نظر باشد.
- ۴- مدت شرکت.
- ۵- هویت کامل و اقامتگاه و شغل مؤسسين، در صورتی که تمام یا بعضی از مؤسسين در امور مربوطه به موضوع شرکت یا امور مشابه با آن سوابق یا اطلاعات یا تجاربی داشته باشند ذکر آن به اختصار.

۶- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیر نقد آن به تفکیک و تعداد و نوع سهام در مورد سرمایه غیر نقد شرکت و تعیین مقدار و مشخصات و اوصاف و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کیف سرمایه غیر نقد اطلاع حاصل نمود.

۷- در صورتی که مؤسسين مزایایی برای خود در نظر گرفته‌اند تعیین چگونگی و موجبات آن مزایا به تفصیل.

۸- تعیین مقداری از سرمایه که مؤسسين تعهد کرده و مبلغی که پرداخت کرده‌اند.

۹- ذکر هزینه‌هایی که مؤسسين تا آن موقع جهت تدارک مقدمات تشکیل شرکت و مطالعاتی که انجام گرفته است پرداخت کرده‌اند و برآورد هزینه‌های لازم تا شروع فعالیت‌های شرکت.

۱۰- در صورتی که انجام موضوع شرکت قانوناً مستلزم موافقت مراجع خاصی باشد ذکر مشخصات اجازه نامه یا موافقت اصولی آن مراجع.

۱۱- ذکر حداقل تعداد سهامی که هنگام پذیره‌نویسی باید توسط پذیره‌نویسی تعهد شود و تعیین مبلغی از آن که باید مقارن پذیره‌نویسی نقداً پرداخت گردد.

۱۲- ذکر شماره و مشخصات حساب بانکی که مبلغ نقدی سهام مورد تعهد باید به آن حساب پرداخت شود و تعیین مهلتی که طی آن اشخاص ذی‌علاقه می‌توانند برای پذیره‌نویسی و پرداخت مبلغ نقدی به بانک مراجعه کنند.

۱۳- تصریح به اینکه اظهارنامه مؤسسين به انضمام طرح اساسنامه برای مراجعه علاقمندان به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم شده است.

- ۱۴- ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی تا تشکیل مجمع عمومی مؤسس منحصرأ در آن منتشر خواهد شد.
- ۱۵- چگونگی تخصیص سهام به پذیرهنویسان.

ر.ک مرجع ۳ صفحه ۲۶.

ماده ۱۰- مرجع ثبت شرکت‌ها پس از

- مطالعه اظهارنامه و ضمایم آن و
- تطبیق مندرجات آن‌ها با قانون،
- اجازه انتشار اعلامیه پذیرهنویسی

را صادر خواهد نمود.

ر.ک مرجع ۳ صفحه ۲۵.

ماده ۱۱- اعلامیه پذیرهنویسی باید توسط مؤسسين

- در جراید آگهی گردیده
- و نیز در بانکی که تعهد
سهام نزد آن صورت می‌گیرد
- در معرض دید علاقه‌مندان قرار

داده شود.

- ماده ۱۲-** ظرف مهلتی که در اعلامیه پذیرهنویسی معین شده است علاقه‌مندان به بانک مراجعه و ورقه تعهد سهام را امضاء و مبلغی را که نقدأ باید پرداخت شود تأدیه و رسید دریافت خواهند کرد.

ر.ک مرجع ۳ صفحات ۲۶ و ۲۹.

ماده ۱۳- ورقه تعهد سهم باید مشتمل بر نکات زیر باشد:

- ۱- نام و موضوع و مرکز اصلی و مدت شرکت.
- ۲- سرمایه شرکت.
- ۳- شماره و تاریخ اجازه انتشار اعلامیه پذیره‌نویسی و مرجع صدور آن.
- ۴- تعداد سهامی که مورد تعهد واقع می‌شود و مبلغ اسمی آن و همچنین مبلغی که از آن بابت نقداً در موقع پذیره‌نویسی باید پرداخت شود.
- ۵- نام بانک و شماره حسابی که مبلغ لازم توسط پذیره‌نویسان باید به آن حساب پرداخت شود.
- ۶- هویت و نشانی کامل پذیره‌نویس.
- ۷- قید اینکه پذیره‌نویس متعهد است مبلغ پرداخت نشده سهام مورد تعهد را طبق مقررات **اساسنامه** شرکت پرداخت نماید.

ر.ک مرجع ۳ صفحه ۳۲.

▣ ماده ۱۴ - ورقه تعهد سهم

- در دو نسخه تنظیم و
 - با قید تاریخ
 - به امضاء
 - پذیره‌نویس یا
 - قائم مقام قانونی او
 - رسیده

- نسخه اول نزد بانک نگاهداری و
 - نسخه دوم با قید رسید وجه و مهر و امضاء بانک به پذیره‌نویس تسلیم می‌شود.

تبصره ۵- در صورتی که ورقه تعهد سهم را شخصی برای دیگری